KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Mahmudov Elmurodjon Erkinjon o‘g‘li
Qo‘qon universiteti
https://doi.org/10.5281/zenodo.21843538

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekistonda kichik tadbirkorlik subyektlari faoliyatida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish holati tahlil qilingan. Rasmiy statistika ma’lumotlari asosida kichik biznesning iqtisodiyotdagi o‘rni, tarmoq tarkibi hamda raqamli xizmatlar bozorining rivojlanish tendensiyalari o‘rganilgan. Tahlil natijasida sektorning tarmoq tarkibi bilan texnologik rivojlanish yo‘nalishlari o‘rtasidagi nomuvofiqlik aniqlangan. Kichik biznesda zamonaviy texnologiyalarni joriy etishga to‘sqinlik qilayotgan moliyaviy, kadrlar, infratuzilmaviy va tarmoq xususiyatiga bog‘liq muammolar ochib berilgan hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan takliflar ishlab chiqilgan.
Kalit so‘zlar: kichik tadbirkorlik, kichik biznes, zamonaviy texnologiyalar, raqamli iqtisodiyot, iqtisodiy samaradorlik, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, texnologik rivojlanish.

Аннотация. В данной статье проанализировано состояние использования современных технологий в деятельности субъектов малого предпринимательства в Узбекистане. На основе официальных статистических данных изучены место малого бизнеса в экономике, его отраслевая структура и тенденции развития рынка цифровых услуг. В результате анализа выявлено несоответствие между отраслевой структурой сектора и направлениями технологического развития. Раскрыты финансовые, кадровые, инфраструктурные и отраслевые проблемы, препятствующие внедрению современных технологий в малом бизнесе, а также разработаны предложения по их устранению.
Ключевые слова: малое предпринимательство, малый бизнес, современные технологии, цифровая экономика, экономическая эффективность, информационно-коммуникационные технологии, технологическое развитие.

Abstract. This article analyzes the current state of modern technology adoption among small business entities in Uzbekistan. Based on official statistical data, the role of small business in the economy, its sectoral structure, and the development trends of the digital services market are examined. The analysis reveals a mismatch between the sectoral structure of small business and the directions of technological development. The article identifies financial, human capital, infrastructural, and industry-specific barriers to technology adoption in small business and develops recommendations for overcoming them.
Keywords: small entrepreneurship, small business, modern technologies, digital economy, economic efficiency, information and communication technologies, technological development.

Kirish.

Jahon iqtisodiyotida zamonaviy texnologiyalar korxonalarning raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biriga aylandi. Raqamli yechimlar, avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari, elektron tijorat va ma'lumotlar tahlili vositalari ilgari faqat yirik korporatsiyalar uchun mavjud bo'lgan imkoniyatlarni endilikda kichik korxonalar uchun ham ochib bermoqda. Shu bilan birga, texnologiyalardan foydalanish darajasidagi tafovut korxonalar o'rtasidagi samaradorlik farqini tobora chuqurlashtirmoqda: texnologiyalarni o'z vaqtida joriy etgan kichik korxonalar bozorda mustahkamlanib, joriy eta olmaganlari raqobatda ortda qolmoqda.

O'zbekiston uchun ushbu masala alohida ahamiyatga ega, chunki kichik biznes milliy iqtisodiyotning tayanch sektori hisoblanadi. 2024-yil yakunlariga ko'ra kichik tadbirkorlik subyektlari tomonidan 753 226,9 mlrd so'm miqdorida qo'shilgan qiymat yaratilib, bu iqtisodiyotdagi yalpi qo'shilgan qiymatning 54,3 foizini tashkil etdi [1]. 2026-yilning 1-aprel holatiga ko'ra mamlakatda 1 208,3 mingta kichik tadbirkorlik subyekti faoliyat yuritmoqda [3]. Demak, ushbu sektorda texnologiyalardan foydalanish samaradorligining har qanday o'zgarishi butun iqtisodiyot miqyosida sezilarli natija beradi.

Davlat siyosati darajasida ham bu yo'nalishga ustuvor ahamiyat qaratilmoqda: "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasida iqtisodiyot tarmoqlarida raqamli texnologiyalarni joriy etish asosiy vazifalardan biri sifatida belgilangan [4]. Biroq, keyingi tahlil ko'rsatganidek, kichik biznesning tarmoq tarkibi va texnologik rivojlanishning joriy yo'nalishlari o'rtasida sezilarli nomuvofiqlik saqlanmoqda, sektorning texnologik salohiyati esa to'liq ishga solinmagan.

Mazkur maqolaning maqsadi — O'zbekistonda kichik tadbirkorlik subyektlari faoliyatida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish holatini baholash, bunga to'sqinlik qilayotgan muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: kichik biznesning iqtisodiyotdagi o'rni va tarmoq tarkibini tahlil qilish; texnologik xizmatlar bozorining rivojlanish tendensiyalarini baholash; texnologiyalarni joriy etishdagi asosiy to'siqlarni aniqlash va yechimlarni asoslash.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili.

Tadbirkorlik va texnologik yangilanish o'rtasidagi bog'liqlik iqtisodiyot fanida chuqur ildizlarga ega. A. Smit tadbirkorni o'z mablag'ini tavakkal qilib ishga solib, foyda olishga intiluvchi mulkdor sifatida talqin etgan bo'lsa [5], Y. Shumpeter tadbirkorlikning mohiyatini aynan yangi kombinatsiyalarni — yangi mahsulot, yangi texnologiya, yangi bozorlarni — amalga oshirishda ko'rgan [6]. Shumpeter yondashuviga ko'ra, texnologik yangilanish tadbirkorlik faoliyatining tashqi sharti emas, balki uning ichki mazmunidir. Ushbu qarash hozirgi sharoitda alohida dolzarblik kasb etadi, zero zamonaviy texnologiyalar aynan Shumpeter nazarda tutgan "yangi kombinatsiyalar"ning eng keng tarqalgan shakliga aylandi.

Xalqaro tashkilotlarning tadqiqotlarida kichik va o'rta biznesda texnologiyalarni joriy etish masalasi tizimli o'rganilgan. Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining maxsus hisobotida raqamli texnologiyalarni joriy etgan kichik korxonalarning unumdorlik ko'rsatkichlari an'anaviy usulda faoliyat yurituvchi korxonalarnikidan sezilarli yuqori ekani,

biroq kichik biznesda texnologiyalarni o‘zlashtirish sur’ati yirik korxonalardan ortda qolayotgani qayd etilgan [7]. Jahon banki tadqiqotlarida ham raqamli texnologiyalarning rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotiga ta’siri, jumladan, kichik biznes unumdorligini oshirishdagi o‘rni alohida yoritilgan [8]. Bunday tafovutning sabablari sifatida moliyaviy resurslar cheklanganligi, malakali kadrlar taqchilligi va axborot yetishmasligi ko‘rsatiladi.

Milliy darajada ushbu masala davlat dasturlari va statistik kuzatuvlar doirasida yoritilmoqda: “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasi raqamli infratuzilma va elektron xizmatlarni rivojlantirish vazifalarini belgilagan [4], Statistika agentligining muntazam kuzatuvlari esa sektor dinamikasini baholash imkonini beradi [1-3]. Shu bilan birga, O‘zbekiston kichik biznesida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga to‘sqinlik qilayotgan omillarni tizimli tahlil qilgan va ularni bartaraf etish mexanizmlarini asoslagan tadqiqotlar hali yetarli emas. Mazkur maqola ana shu bo‘shliqni to‘ldirishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqotda statistik tahlil, qiyosiy tahlil, guruhlash va tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Ma’lumotlar bazasini O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining 2022-2026-yillardagi rasmiy press-relizlari, amaldagi normativ-huquqiy hujjatlar hamda xalqaro tashkilotlarning tahliliy hisobotlari tashkil etdi. Kichik biznesning tarmoq tarkibi va texnologik xizmatlar bozori dinamikasini solishtirish orqali sektorning texnologik rivojlanishidagi tarkibiy nomuvofiqlik baholandi.

Tahlil va natijalar.

Kichik tadbirkorlik O‘zbekiston iqtisodiyotida barqaror yetakchi mavqega ega. So‘nggi ma’lumotlarga ko‘ra sektor tomonidan yaratilayotgan qo‘shilgan qiymat iqtisodiyotdagi yalpi qo‘shilgan qiymatning yarmidan ortig‘ini tashkil etadi: 2024-yil yakunida ushbu ko‘rsatkich 54,3 foizga teng bo‘ldi, 2025-yilning yanvar-sentabr oylarida esa 51,5 foizni tashkil etdi [1; 2]. Ikki ko‘rsatkich o‘rtasidagi farq asosan qishloq xo‘jaligi mahsulotining yil oxirgi choragida hisobga olinishi bilan bog‘liq mavsumiy xususiyatga ega bo‘lib, sektor ulushining pasayishini emas, balki hisob davrlarining farqini aks ettiradi. Subyektlar tarkibida 507,1 ming kichik korxona va mikrofirma, 347,7 ming yakka tartibdagi tadbirkor hamda 353,5 ming dehqon xo‘jaligi faoliyat yuritadi [3] — bu tarkib sektorning mutlaq ko‘pchiligi juda kichik o‘lchamli xo‘jalik birliklaridan iboratligini ko‘rsatadi, texnologiyalarni joriy etish masalasini tahlil qilishda ushbu jihat hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Sektorning tarmoq tuzilishi texnologik rivojlanish nuqtayi nazaridan alohida e’tiborga molik. Kichik biznes yaratgan qiymatning 43,4 foizi xizmatlar sohasiga, 33,9 foizi qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligiga, 12,6 foizi sanoatga va 10,1 foizi qurilishga to‘g‘ri keladi [1]. Ayni paytda alohida tarmoqlar ichida kichik biznesning mavqei keskin farqlanadi (1-jadval): qishloq xo‘jaligida sektor deyarli yakka hukmron, qurilishda ustun, sanoatda esa uning ulushi to‘rtdan biridan kamroqni tashkil etadi.

1-jadval

2024-yilda iqtisodiyot tarmoqlari yalpi qo‘shilgan qiymatida kichik tadbirkorlik subyektlarining ulushi

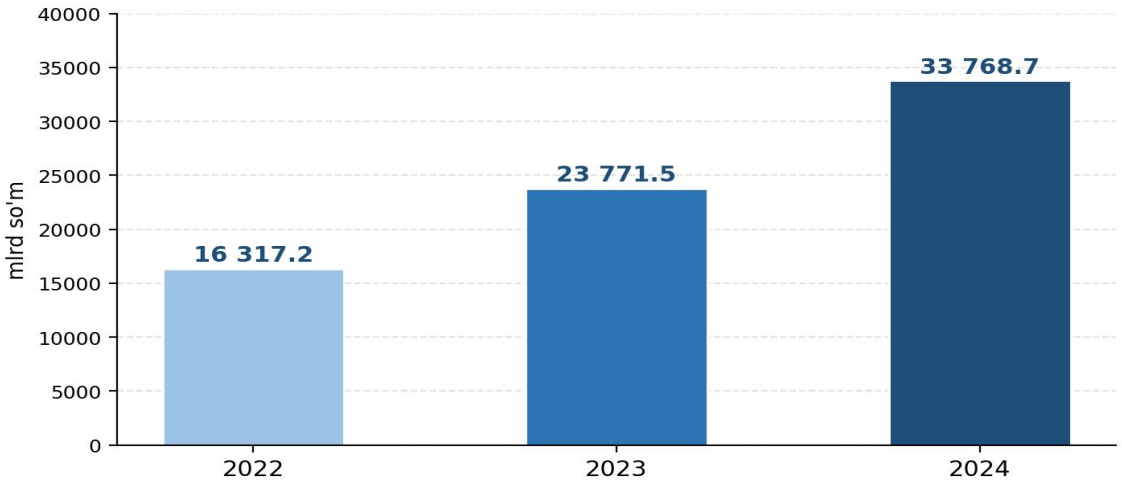
№	Iqtisodiyot tarmog‘i	Kichik tadbirkorlik ulushi, % da
1	Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi	95,8
2	Qurilish	78,4
3	Xizmatlar sohasi	49,8
4	Sanoat	25,9

Manba: [1] asosida tuzildi.

Texnologik xizmatlar bozori esa butunlay boshqa sur’atda rivojlanmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasida yaratilgan qiymat 2022-yildagi 16 317,2 mlrd so‘mdan 2024-yilda 33 768,7 mlrd so‘mga yetdi — ikki yilda ikki baravardan ziyod o‘sish (1-diagramma). 2024-yilda axborot va aloqa tarmog‘i 24,7 foizga o‘sib, iqtisodiyotning eng jadal rivojlanayotgan yo‘nalishiga aylandi [1]. Muhimi, ushbu o‘sishning tarkibi ham sifat jihatidan o‘zgarmoqda: AKT’da yaratilgan qiymatning 43,3 foizi kompyuter dasturlashtirish va maslahat xizmatlariga to‘g‘ri keladi [1] — ya’ni bozor aynan biznes uchun texnologik yechimlar yaratish yo‘nalishida kengaymoqda.

1-diagramma

AKT xizmatlarida yaratilgan yalpi qo‘shilgan qiymat dinamikasi, mlrd so‘m

Manba: [1] ma’lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Keltirilgan ma’lumotlarni solishtirish tadqiqotning markaziy natijasini beradi: **kichik biznesning tarmoq tarkibi bilan texnologik rivojlanish yo‘nalishlari o‘rtasida tarkibiy nomuvofiqlik mavjud.** Bir tomondan, kichik biznesning mutlaq ko‘pchiligi texnologiyalar an’anaviy ravishda sust kirib boradigan tarmoqlarda — qishloq xo‘jaligi, mayda savdo va xizmatlar, qurilishda to‘plangan. Ikkinchi tomondan, jadal o‘sayotgan texnologik yechimlar bozori hozircha asosan yirik korporativ buyurtmachilar va davlat sektoriga yo‘naltirilgan.

Natijada texnologiya taklifi va kichik biznes talabi bir-birini to‘liq “topa olmayapti”: salohiyat ikkala tomonda ham bor, lekin ular orasidagi ko‘prik kuchsiz. Hududiy kesimda ham xuddi shunday notekislik kuzatiladi: har 1000 nafar aholiga to‘g‘ri keladigan kichik korxona va mikrofirmalar soni Toshkent shahrida 47,7 birlikni tashkil etgan holda, ayrim hududlarda bu ko‘rsatkich sezilarli past [3] — tadbirkorlik faolligi va texnologik infratuzilma bir-birini kuchaytiruvchi omillar sifatida hududlarda ham nomutanosib taqsimlangan.

Tadqiqotning navbatdagi natijasi sifatida, o‘tkazilgan tahlil hamda xalqaro tadqiqotlar xulosalarini umumlashtirish asosida, kichik tadbirkorlik subyektlarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga to‘sqinlik qilayotgan to‘rtta o‘zaro bog‘liq muammo aniqlandi.

Birinchi muammo — moliyaviy resurslarning cheklanganligi. Zamonaviy texnologik yechimlarni joriy etish dastlabki sarmoya (dasturiy ta’minot, uskuna, integratsiya) va doimiy xarajatlarni (obuna to‘lovlari, texnik xizmat) talab qiladi. Subyektlar tarkibi ko‘rsatganidek, sektorning mutlaq ko‘pchiligi mikrofirmalar, yakka tartibdagi tadbirkorlar va dehqon xo‘jaliklaridan iborat [3] — bunday subyektlar uchun hatto nisbatan arzon texnologik yechim ham aylanma mablag‘ga bosim sifatida qabul qilinadi. Xalqaro tajriba ham moliyaviy cheklovni kichik biznes texnologik ortda qolishining birinchi sababi sifatida qayd etadi [7]. Bunga texnologiyadan olinadigan samaraning darhol emas, balki vaqt o‘tib namoyon bo‘lishi qo‘shilsa, kichik tadbirkor uchun qaror qabul qilish yanada murakkablashadi.

Ikkinchi muammo — raqamli ko‘nikmalar taqchilligi. Texnologiyani xarid qilish uni samarali ishlatishni kafolatlamaydi. Kichik korxonalarda alohida IT-mutaxassis saqlash imkoniyati odatda yo‘q, texnologik qarorlarni korxona egasining o‘zi qabul qiladi va joriy etadi. Egalari va xodimlarning raqamli tayyorgarligi yetarli bo‘lmagan sharoitda joriy etilgan tizimlar to‘liq quvvatda ishlatilmaydi yoki umuman tashlab qo‘yiladi, bu esa “texnologiya foyda bermaydi” degan noto‘g‘ri tasavvurni mustahkamlaydi va keyingi joriy etishlarga psixologik to‘siq yaratadi.

Uchinchi muammo — hududiy notekislik. Tahlilda ko‘rsatilganidek, tadbirkorlik faolligi hududlar bo‘yicha keskin farqlanadi [3]. Texnologik xizmatlar bozori, malakali mutaxassislar va sifatli aloqa infratuzilmasi yirik shaharlarda to‘plangan sharoitda chekka hududlardagi kichik biznes texnologiyalarga kirishda ikki tomonlama to‘siqqa duch keladi: yechimlar ham uzoq, ularni joriy etadigan mutaxassislar ham. Bu esa hududlararo samaradorlik tafovutini vaqt o‘tishi bilan chuqurlashtirish xavfini tug‘diradi.

To‘rtinchi muammo — an’anaviy tarmoqlarda joriy etish stimullarining kuchsizligi. Kichik biznes hukmron bo‘lgan qishloq xo‘jaligi, mayda savdo va qurilishda texnologiyalardan foydalanish amaliyoti tarixan shakllanmagan, tayyor sohaviy yechimlar bozori tor, muvaffaqiyatli namunalar esa kam ma’lum. Raqobat bosimi past bo‘lgan mahalliy bozorlarda ishlayotgan tadbirkor texnologiya joriy etmaslikning bevosita zararini his qilmaydi, shu bois texnologik yangilanish “zarurat” emas, “hashamat” sifatida idrok etiladi. Ayni shu tarmoqlarda sektorning asosiy qismi to‘plangani muammoning miqyosini belgilaydi.

Muhokama.

Ushbu to‘rt muammo alohida-alohida emas, balki bir-birini kuchaytiruvchi tizim sifatida amal qiladi: moliyaviy cheklov ko‘nikmalarga sarmoyani qisqartiradi, ko‘nikma yetishmasligi texnologiyadan olinadigan samarani pasaytiradi, past samara esa joriy etish stimulini yanada susaytiradi. Shu sababli yechimlar ham alohida choralar emas, o‘zaro bog‘langan mexanizm sifatida ishlab chiqilishi lozim.

Aniqlangan muammolarning o‘zaro bog‘liqligi ularni bartaraf etishga kompleks yondashishni taqozo etadi. Quyida har bir muammoga qaratilgan yechimlar taklif etiladi, ularning umumiy mexanizmi esa 1-rasmda aks ettirilgan.

Birinchidan, moliyaviy to‘siqni yumshatish uchun kichik tadbirkorlik subyektlariga texnologik yechimlarni joriy etish xarajatlarining bir qismini qoplab beruvchi maqsadli subsidiya yoki imtiyozli mikrokredit mexanizmini joriy etish maqsadga muvofiq. Bunda qo‘llab-quvvatlash predmeti umumiy maqsadli kredit emas, aynan texnologiya (dasturiy ta’minot, avtomatlashtirish vositalari, elektron savdo platformalariga ulanish) bo‘lishi lozim — shu orqali mablag‘ning maqsadli sarflanishi ta’minlanadi. “O‘zbekiston — 2030” strategiyasida belgilangan tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash vazifalari doirasida bunday mexanizmni amalga oshirish uchun institutsional asos mavjud [9].

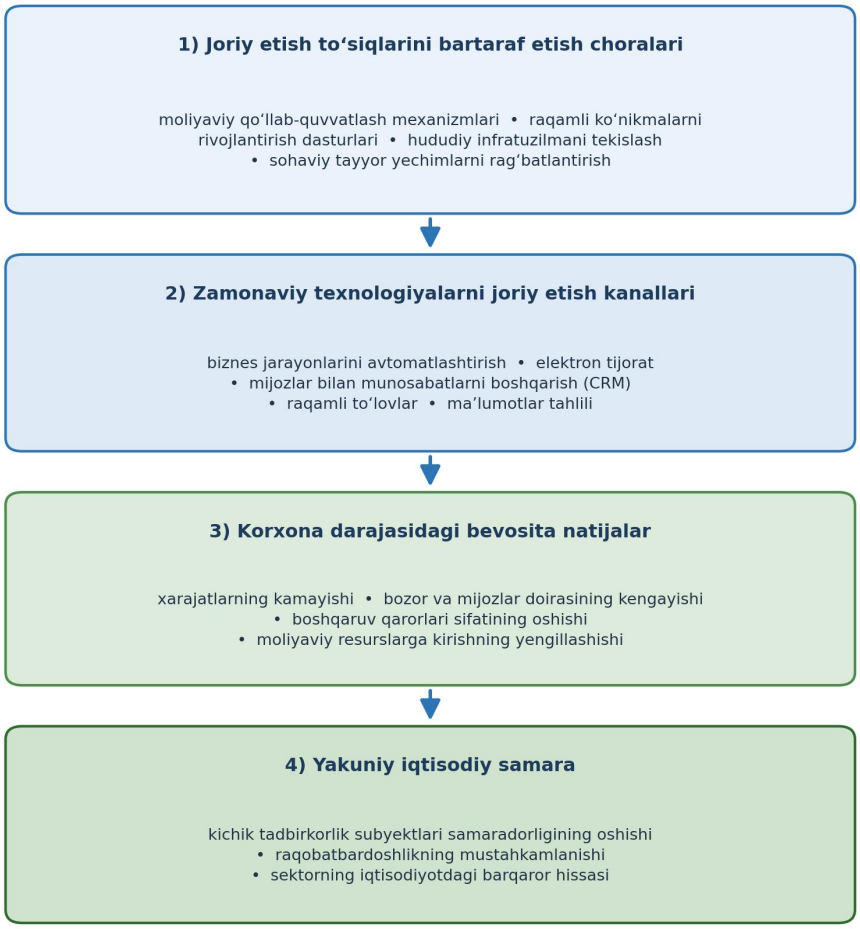
Ikkinchidan, raqamli ko‘nikmalar taqchilligini kamaytirish uchun tuman va shahar darajasida tadbirkorlar uchun qisqa muddatli amaliy o‘quv modullarini tashkil etish zarur. Bunday modullar nazariy kurs emas, balki tadbirkorning o‘z faoliyatiga bevosita tatbiq etiladigan ko‘nikmalarga — onlayn-savdoni yo‘lga qo‘yish, hisob-kitobni avtomatlashtirish, mijozlar bazasini yuritishga qaratilishi lozim. Shuningdek, texnologiya joriy etayotgan tadbirkorga dastlabki bosqichda hamrohlik qiluvchi maslahat xizmatini rivojlantirish joriy etilgan yechimlarning “tashlab qo‘yilishi”ning oldini oladi.

Uchinchidan, hududiy notekislikni yumshatish uchun raqamli infratuzilmani hududlarda tekis rivojlantirish bilan bir qatorda, texnologik xizmat ko‘rsatuvchi subyektlarning hududlarda faoliyat yuritishini rag‘batlantirish choralari samarali bo‘lishi mumkin. Tadbirkorlik faolligi past hududlarda o‘quv dasturlari va moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini ustuvor tartibda yo‘naltirish hududlararo tafovutning chuqurlashuviga yo‘l qo‘ymaydi.

To‘rtinchidan, an’anaviy tarmoqlarda joriy etish stimullarini kuchaytirish uchun kichik biznes hukmron bo‘lgan sohalarga moslashtirilgan tayyor texnologik yechimlar ishlab chiqilishini rag‘batlantirish lozim. Qishloq xo‘jaligi, mayda savdo va xizmatlar sohasi uchun soddalashtirilgan, arzon va o‘zbek tilidagi yechimlar taklifini kengaytirish texnologiya va kichik biznes o‘rtasidagi mavjud uzilishni qisqartiradi. Shu bilan birga, texnologiyalarni muvaffaqiyatli joriy etgan kichik korxonalar tajribasini keng targ‘ib qilish tarmoqlarda ijobiy namunalar zaxirasini shakllantiradi.

1-rasm

Zamonaviy texnologiyalar orqali kichik tadbirkorlik subyektlari samaradorligini oshirish mexanizmi

Manba: muallif ishlanmasi.

1-rasmda ko‘rsatilganidek, taklif etilayotgan chora-tadbirlar texnologiyalarni joriy etish kanallarini ishga tushiradi, ular esa korxona darajasida xarajatlarning kamayishi, bozorning kengayishi va boshqaruv sifatining oshishi orqali pirovardida kichik tadbirkorlik subyektlari samaradorligining barqaror o‘sishini ta’minlaydi. Mexanizmning muhim xususiyati — choralarning o‘zaro bog‘liqligi: moliyaviy qo‘llab-quvvatlash o‘quv dasturlari bilan, infratuzilmaviy chora-tadbirlar sohaviy yechimlarni rag‘batlantirish bilan birga qo‘llanilgandagina kutilgan samarani beradi.

Xulosa va takliflar.

O‘tkazilgan tadqiqot quyidagi asosiy xulosalarga olib keldi. Birinchidan, kichik tadbirkorlik O‘zbekiston iqtisodiyotining tayanch sektori bo‘lib, yalpi qo‘shilgan qiymatning yarmidan ortig‘ini ta’minlaydi, biroq uning tarkibi asosan juda kichik o‘lchamli va an’anaviy tarmoqlarda faoliyat yurituvchi subyektlardan iborat. Ikkinchidan, texnologik xizmatlar bozori jadal o‘sayotgan bo‘lsa-da, kichik biznesning tarmoq tarkibi bilan texnologik

rivojlanish yo‘nalishlari o‘rtasida tarkibiy nomuvofiqlik mavjud — bu sektorning texnologik salohiyatini to‘liq ishga solishga imkon bermayapti. Uchinchidan, texnologiyalarni joriy etishga moliyaviy cheklov, raqamli ko‘nikmalar taqchilligi, hududiy notekislik va an’anaviy tarmoqlardagi kuchsiz stimullar tizimli to‘siq bo‘lib, ularni bartaraf etish faqat o‘zaro bog‘langan kompleks chora-tadbirlar orqali mumkin.

Taklif etilgan yechimlar — texnologiyaga yo‘naltirilgan moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, hududiy o‘quv modullari, infratuzilmani tekislash va sohaviy yechimlarni rag‘batlantirish — birgalikda kichik tadbirkorlik subyektlarining zamonaviy texnologiyalardan foydalanish darajasini oshirishga xizmat qiladi. Kelgusi tadqiqotlarda alohida kichik tadbirkorlik subyektlari misolida zamonaviy texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligini empirik baholash hamda taklif etilgan mexanizm elementlarining ta’sirchanligini miqdoriy o‘lchash maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O‘zbekiston Respublikasida yalpi ichki mahsulotni ishlab chiqarish: 2024-yil (dastlabki ma’lumotlar). – stat.uz.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O‘zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsuloti: 2025-yil yanvar-sentabr. – stat.uz.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O‘zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlik: 2026-yil yanvar-mart. – stat.uz.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni. – lex.uz.
5. Smith A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. – London, 1776.
6. Schumpeter J.A. The Theory of Economic Development. – Cambridge: Harvard University Press, 1934.
7. OECD. The Digital Transformation of SMEs. – Paris: OECD Publishing, 2021.
8. World Bank. Digital Progress and Trends Report 2023. – Washington, DC: World Bank, 2024.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. – lex.uz.
10. O‘zbekiston Respublikasining “Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to‘g‘risida”gi Qonuni (yangi tahriri 2012-yil 2-maydagi O‘RQ-328-son Qonun bilan tasdiqlangan). – lex.uz.